

EPISCOPII ROMANO-CATOLICI

Îndată după denunțarea în mod unilateral a Concordatului cu Sfântul Scaun, la 17 iulie 1948, guvernul comunist al lui Petru Groza s-a considerat dezlegat de orice obligații internaționale privind Biserica Catolică din România și, trecând la aplicarea Decretului 177 din 4 august 1948 - «Noua Lege a Cultelor», a început dezlănțuirea prigoanei împotriva Bisericii Greco-Catolice Române. A fost arestat întregul episcopat greco-catolic și un mare număr de preoți și credincioși rămași statornici în credința lor străbună catolică. Prigonită a fost și Biserica Catolică de rit latin.

La acea dată, Biserica Catolică din România formată din cele două ramuri principale: greco-catolică și romano-catolică de rit latin, avea următoarea situație: Biserica Română Unită (Greco-Catolică) era constituită într-o provincie mitropolitană cu reședința la Blaj, având cinci dieceze: Archidieceza Blajului, Diezezele Cluj - Gherla, Oradea, Lugoj, Maramureș și Vicariatul mitropolitan al Bucureștiului, cuprinzând în total cea 1.800.000 de credincioși deserviți de 1900 preoți, în 2400 de biserici; 12 % din populația românească a țării era greco-catolică.

Biserica Catolică de rit latin, formată din români, unguri, germani, din coloniile italiene și franceze, croați, bulgari și slovaci, cuprindea un număr de cca. 1.400.000 de credincioși (din care cea 280.000 erau români din Moldova) încadrați în Archiepiscopia Bucureștiului, condusă de Mgr. Alexandru Theodor Cisar - arhiepiscop, Episcopia de Alba Iulia condusă de Mgr. Aron Marton - episcop, Episcopia de Timișoara în fruntea căreia se afla Mgr. Augustin Pacha -episcop, Episcopia de Satu Mare, ce îl avea ca episcop pe Mgr. Ioan Scheffler și Episcopia de Iași, condusă de Mgr. Anton Durcovici - episcop.

Prin Legea cultelor din august 1948, trei episcopii romano-catolice au rămas fără titulari, aceștia fiind concediați. Este vorba despre episcopii Al. Th. Cisar, A. Pacha și Ioan Scheffler, rămânând «acceptați» de stat doar Mgr. Aron Marton și Mgr. Anton Durcovici, care au fost și ei imediat după aceea arestați. Prin Legea pentru reforma învățământului din septembrie 1948, toate școlile confesionale au fost desființate, bunurile lor răpite și, astfel, baza educației tineretului catolic distrusă.

Voind să încadreze Biserica Catolică în subordinea statului ateu, potrivit cu prevederile Legii Cultelor din august 1948, rupând-o de orice legătură exterioară cu papa de la Roma, comuniștii au cerut episcopilor Marton Aron și Anton Durcovici un «Proiect de statut pentru funcționarea cultului catolic în România» favorabil intențiilor antireligioase ale regimului, pentru a supune Biserica spiritului marxist dominator, însă cei doi episcopi catolici nu au întocmit un asemenea proiect; au fost arestați la scurt timp după aceea.

Împotriva episcopilor arestați s-a dezlănțuit prin presă o violentă campanie calomniatoare, prin care erau învinuiți de spionaj și numiți dușmani ai păcii proclamate prin *Apelul de la Stockholm*¹, prin care se urmărea ruperea de sub ascultarea Sfântului Părinte.

Sinodul Bisericii Ortodoxe a adresat în 28 februarie 1950 o scrisoare pastorală tuturor preoților și credincioșilor catolici, prin care le cerea să adere la Apelul de la Stockholm, însă cei doi vicari de la Alba Iulia și de la Iași, Mgrs. Luigi Boga și Marc Glasser, s-au opus unei asemenea aderări.

La 27 aprilie 1950 s-a ținut Congresul de la Târgu Mureș, prezidat de preotul progresist Andrei Agota, urmat de altul la Gheorgheni și de Adunarea generală extraordinară de la Cluj, prin care s-a urmărit adoptarea Statutelor Bisericii Catolice întocmite de guvernul comunist. Nu s-a reușit însă nimic, deoarece preotul A. Agota a fost excomunicat.

În 11 mai 1950, Mgr. Luigi Boga a fost arestat, iar Marc Glasser, vicarul general de Iași, a fost torturat la Securitate cu cruzime; a murit în 25 mai 1950. Numai episcopul A. Pacha mai rămase liber până în 18 iulie 1950, când a fost și el întemnițat, după ce a adresat credincioșilor săi o scrisoare pastorală în care spunea: «Nu vă despărțiți niciodată de episcopii voștri legitimi, nici de păstorul suprem, papa. Nu adevărați la mișcarea de la Târgu Mureș, ceea ce ar însemna părăsirea Bisericii Catolice. Și imediat ce vă dați seama că un preot nu se sprijină pe stâncă lui Petru, repudiați-l, abandonați biserica în care predică, chiar dacă prin aceasta veți rămâne fără slujbă și fără Sfintele Taine...».

¹ *Apel al Sovietelor, prin care se dădeau României garanții de pace, dar al cărui scop principal era crearea unei Biserici catolice naționale, ruptă de Vatican.*

Pentru a rupe orice legătură posibilă cu Sfântul Scaun, guvernul comunist a expulzat, la 7 iulie 1950, pe nunțiul apostolic Gerald Patrik O'Hara și pe colaboratorii săi pontificali, John Kirk și Guido del Mestri, acuzându-i de complot împotriva statului. A urmat, după o lună, judecarea și condamnarea unui grup de 11 călugări franciscani din Moldova; în 17 februarie 1951 a fost arestat Mgr. Iosif Schubert și, după el, franciscanul italian Gatti, preoții Iosif Waltner, Jean Heber, Sandor Imre, Bela Gajdaly, Clofanda și canonicul Boroș.

Între 11 și 17 septembrie 1951 s-a ținut la București procesul înscenat Vaticanului în care au fost condamnați la 18 ani închisoare episcopul Augustin Pacha al Timișoarei, iar preoții Iosif Schubert, Iosif Waltner, Boroș și Gatti au primit pedepse cuprinse între 10-15 ani.

Paralel cu aceste arestări, guvernării comuniste trec la exterminarea catolicilor din Moldova, socotiți dușmani ai regimului.

În 10 mai 1949, în localitatea Fundu - Răcăciuni, județul Bacău, unde trăiau 350 de familii catolice, avându-l ca preot pe Carol Susan, au sosit camioane cu soldați înarmați cu mitraliere și tunuri, să-l aresteze pe preot. Negăsindu-l, au arestat sute de credincioși. Preotul s-a predat, fiind condamnat ulterior la zece ani de închisoare severă.

Revenind din pădure, unde a fost ascuns, învățătorul și cantorul Anton Benchea (†) fu prins, bătut sălbatic și apoi împușcat în fața soției și a celor nouă copii ai săi! Armata nu a plecat din sat ci a continuat arestările și în zilele ce au urmat. Pedepsele aplicate celor arestați au fost între cinci luni și zece ani.

La 13 martie 1949 a fost înconjurat de armată și satul Fărăoani - Bacău, care a avut aceeași soartă: toți cei patru preoți care îl deserveau au fost arestați, împreună cu un mare număr de credincioși. Preotul Anton Damoc a fost condamnat la zece ani de închisoare, preotul Petru Dincă la cinci ani de închisoare, iar preotul Anton Olaru, eliberat după câteva zile.

Tot așa au procedat cu preoții și cu credincioșii din Valea-Seacă. Preotul Andrei Gherguț a fost condamnat la doi ani. Preotul Gheorghe Petrașcu din Luizi - Călugăra, la ani grei de închisoare și domiciliu forțat.

La Butea, preotul Gheorghe Peti a fost salvat de credincioși, la Prăjești preotul arestat de securiști a fost eliberat sub presiunea credincioșilor care au făcut prizonieri mai mulți milițieni.

Preotul Dumitru Matei de la catedrala din Iași a fost arestat torturat și judecat, condamnat la moarte și executat fără nici o vină, fiind acuzat că ar fi acționat contra regimului.

Părintele Vasile Gabor din Tămășeni - Neamț, fiind înștiințat că va fi arestat, s-a ascuns într-o peșteră din munți, unde a fost găsit, mai târziu, mort de foame.

*

Adalbert Boros, fost rector al Seminarului Catolic din Timișoara, consacrat episcop catolic al Diecezei de Timișoara în clandestinitate, la 12 decembrie 1948, de Nunțiul O'Hara, a fost arestat în 12 martie 1951 și condamnat la muncă silnică pe viață în septembrie 1951, apoi eliberat în 1964. Trăiește la Timișoara.

Wilhelm Ciofanda (Clofranda) preot în Botoșani, a fost sfințit în clandestinitate cu drepturi și puteri episcopale pentru Dieceza de Iași, după ce doi înaintași în scaunul episcopal fură înlăturați, unul arestat, iar celălalt ucis. A fost arestat joi 8 martie 1951 și a trecut prin torturile și anchetele Securității din Iași. La scurt timp după eliberare, a murit din cauza tratamentului inuman la care a fost supus.

Theodor Alexandru Cisar, mitropolit romano-catolic al Bucureștiului, a fost arestat la Ministerul de Interne; a murit în 1959, în urma unei congestii pulmonare. Până în 1953, când a avut loc la București Festivalul mondial al tineretului comunist, a avut domiciliu forțat la Orăștie, de unde a fost readus la București pentru a fi văzut de străinii sosiți cu ocazia festivalului, dar a fost izolat și supravegheat.

Ioan Duma, episcop catolic al Iașului, a fost sfințit în clandestinitate de Nunțiul Patrik O'Hara, la 8 decembrie 1948.

S-a născut în Valea Mare - județul Bacău și, după terminarea Seminarului din Hălăucești, a urmat studii superioare la Roma. Între anii 1926-1947 a slujit ca paroh la Galați. Arestat în 5 octombrie 1951 a fost torturat prin anchete și temnițe până în 23 septembrie 1955, când i s-a fixat

domiciliu obligatoriu la Târgu-Jiu. A murit în 16 iulie 1981 statornic în credință. Este înmormântat în comuna sa natală.

Anton Durcovici (†), născut în 17 mai 1888 la Altenburg - Austria, s-a mutat la Iași din 1895, împreună cu mama sa rămasă văduvă și cu fratele Francisc; de aici au plecat la București în 1898. Frecventează cursurile primare la Iași și București, cele gimnaziale și liceale la Liceul «Sf. Andrei» și la Liceul «Sf. Iosif» din București, promovând bacalaureatul în octombrie 1906, după care devine student la Colegiul «Sf. Toma de Aquino» unde obține licența în Filosofie, apoi la «De Propaganda Fide», unde își ia doctoratul în Teologie în 1910.

A fost sfințit preot în septembrie 1910. Revenind la București cu două doctorate și o licență în Drept canonic, este numit profesor de Religie la Liceul «Sf. Iosif» din București, administrator parohial la Tulcea.

Arestat și închis într-un lagăr din Moldova ca cetățean austriac, este eliberat de regele Ferdinand; se reîntoarce la București și este numit paroh la Târgoviște și apoi la Giurgiu, precum și profesor de Religie la Liceele «Sf. Iosif» și «Sf. Andrei» din București.

Din 1924 este rector al Seminarului din București până în aprilie 1948 când este numit episcop de Iași, fiind consacrat în 5 aprilie 1948 de Nunțul Patrik O'Hara. A înființat revista «Farul nou» având colaboratori pe Gala Galaction, Nichifor Crainic etc.

În 14 aprilie 1948, Mgr. Durcovici a fost numit administrator al Archidiecezei de București. În 26 iunie 1949 a fost arestat de pe stradă de o mașină a Securității în timp ce mergea pe jos spre parohia Popești-Leordeni, lângă București. Preotul Rafael Friederich care a voit să-l apere, a fost lovit în cap cu o manivelă de fier și arestat împreună cu episcopul.

Închis la Sighet în celula 13, Mgr. Durcovici moare în noaptea de 10 decembrie 1951, flămând și gol în gerul iernii. A fost îngropat în Cimitirul săracilor din Sighet, fără nici un semn la căpătâi.²

Marc Glasser (†), vicar general de Iași, cu drepturi și puteri episcopale, a fost anchetat și torturat neîntrerupt, după arestarea episcopului Anton Durcovici, până ce a murit în 15 mai 1950.

Xaveriu Haider (†), preot catolic la Biserica Italiană din București, după ce a fost sfințit în clandestinitate ca episcop ajutor, a fost condamnat în procesul înscenat Vaticanului, în septembrie 1951. A murit în temnițele comuniste.

Episcopul auxiliar **Macalik** de la Alba Iulia a fost deținut politic.

Aron Marton, episcopul catolic de Alba Iulia, s-a născut în 1896 în comuna Sândominic din județul Harghita într-o familie de țărani. A fost sfințit episcop în ziua de Crăciun din anul 1939. Peste un an a refuzat să primească scaunul episcopal din Clujul ocupat de unguri. În 23 februarie 1949 și-a manifestat solidaritatea cu greco-catolicii, exprimând marea sa durere față de frații de rit oriental arestați, după ce Biserica lor a fost pusă în afara legii prin decretul 358/ 1948.

În 1950 a fost arestat în gara Teiuș apoi torturat, bătut în anchete și în temnițele prin care a trecut: Jilava, Aiud, Sighet. În 6 ianuarie 1955 a fost eliberat. Din cauza simpatiei de care se bucura, timp de 11 ani, începând cu 1959, a rămas în scaunul episcopal din Alba Iulia.

A murit în 29 septembrie 1980, regretat și de unguri și de români. A fost un episcop cu viață sfântă. Nu a fost șovin, ci a trăit înfrățit cu toți fiii poporului român.

Jerôme Menge, doctor în Teologie, profesor la Institutul Catolic din București. A activat și la Predeal, clandestin, în parohia romano-catolică, de unde a și fost arestat după ce s-a descoperit că îndeplinea misiunea de locțiitor de episcop. După torturile din timpul anchetei la Ministerul de Interne este transferat la Gherla, unde suferă cu demnitate teroarea dezlănțuită asupra deținuților de călăii ce-l aveau în frunte pe găgăuțul Goiciu. Părintele Menge a fost un adevărat doctor sufletesc pentru cei torturați și înfomețați împreună cu dânsul în temnițele comuniste.

² Dr. Florian Muller, *Viața Episcopului de Iași, dr. Anton Durcovici*, Iași, 1993.

Gerald Patrik O'Hara, nunciul apostolic și arhiepiscop de Savannah (USA), de origine americană, a urmat în postul de la București pe Andreo Cassulo, din martie 1947.

Denunțând încălcările aduse libertății religioase, Nunțiatuara a protestat cu îndrăzneală: «în fața acestei incalificabile atitudini a guvernului român, în numele Sfanțului Scaun și în numele întregii lumi creștine, Nunțiatuara Apostolică protestează cu toată energia pe care împrejurările o cer, împotriva acestor procedee nedemne de un Stat civilizat. Prin Tratatul de pace semnat de guvernul român la Paris în 10 februarie 1947, România s-a angajat să ia toate măsurile necesare și să asigure libertatea cultului tuturor persoanelor care cad sub jurisdicțiunea sa». Mgr. O'Hara a fost expulzat în 1950.

Augustin Pacha a fost episcop al Timișoarei din anul 1923. Arestat în martie 1951 și judecat în procesul înscenat pentru compromiterea Vaticanului, a fost condamnat în 17 septembrie 1951 la 18 ani de temniță grea și la 1.200.000 lei amendă. În timpul anchetei a fost chinuit și înjosit. După condamnare, în anul 1952 se găsea în închisoarea de exterminare Sighet, celula 52. Bolnav, din cauza torturilor și fără tratamentul medical, și-a pierdut vederea, în anul 1954. După un an a fost dus la Timișoara cu domiciliu obligatoriu pentru a nu muri în închisoare. A fost înmormântat în Timișoara în anul 1956.

Karoly Pakocs, născut la 17 noiembrie 1892 la Cărei, a fost hirotonit preot în 1915 la Seini, județul Satu Mare, după ce și-a terminat studiile la Budapesta. Transferat la Baia Mare, din 1937 devine vicar general la Satu Mare, de unde este arestat în 1949. Eliberat în 1950, a funcționat ca profesor la Alba Iulia până în 1956, când a fost din nou arestat.

A participat la Sinodul Vatican II. În urma unei bătăi primite la Securitate, a murit în 23 octombrie 1966.

Gheorghe Peti, preot catolic, paroh în localitatea Butea din Lunca Șiretului - Iași a fost ordonat locuitor de episcop în clandestinitate, pentru Dieceza de Iași. A trecut prin chinurile Securității din Iași, unde, după torturile îndurate, a fost trimis la închisoare. A murit la scurt timp după eliberare.

Ioan Scheffler (†), episcop catolic de Satu Mare și Oradea, s-a alăturat protestului din 7 octombrie 1948 prin care Biserica Română Unită și cea Catolică protestau, printr-o scrisoare adresată primului ministru Petru Groza, împotriva măsurilor abuzive luate: «... Guvernul a decretat reducerea numerică a diecezelor scoțând din funcțiune mai mulți episcopi. Toate măsurile luate erau menite să răstoarne așezarea administrativă a Bisericii Catolice și să împiedice în mod sistematic exercitarea misiunii ei dumnezeiești... Pe lângă toate acestea, s-a pornit de vreo zece zile o violentă campanie care nu s-a reținut de la mistificări grosolane, nici de la folosirea mijloacelor violente menite să rupă pe preoți și pe credincioși de Biserica Unită. Prin aceasta s-a dat încă o dată dovadă de ostilitate față de Biserica Catolică. Și așa, trei milioane de cetățeni ai R.P.R., fii ai Bisericii Catolice, se văd tratați din partea legilor și autorităților ca și când ar fi vrăjmașii țării, ca vinovați de crime contra poporului, ei care sunt fiii acestui pământ pe care-l lucrează cu sudoarea frunții lor...»

În luna martie 1949, episcopul Ioan Scheffler a fost arestat la Mănăstirea franciscană din Baia Mare. După ce a trecut prin torturile Securității, a murit în temnița de exterminare de la Sighet.

Iosif Schubert, episcop catolic, sfințit în clandestinitate de nunciul apostolic Gerald Patrik O'Hara în 30 iunie 1950 pentru Dieceza de București, era la acea dată paroh la catedrala «Sf. Iosif» din București. Ajuns episcop, el l-a consacrat la rândul său pe Alexandru Todea în 19 februarie 1950.

Arestat în 17 februarie 1951, a fost condamnat la muncă silnică pe viață în 17 septembrie 1951, în procesul înscenat Vaticanului. A fost chinuit în anchete și prin închisorile comuniste prin care a trecut: Jilava, Sighet, Oradea, Aiud, Pitești, Dej... în anul 1958 a fost eliberat și a reușit să ajungă în Germania Federală, unde a murit. Este înmormântat în catedrala din München.

La procesul din 14-17 septembrie 1951, înscenat împotriva Vaticanului, episcopul Iosif Schubert, după luni de torturări la care a fost supus zi și noapte, s-a văzut-față în față cu zeci de preoți, călugări și călugărițe pe banca acuzaților. Procurorul a cerut pentru el pedeapsa cu moartea, acuzându-l de trădare și spionaj în favoarea Vaticanului și a imperialismului american. S-a menționat și faptul că episcopul Schubert a consacrat în clandestinitate un număr de noi episcopi, el însuși fiind consacrat episcop în clandestinitate. Câțiva preoți bătrâni intimidați au semnat declarații mincinoase în care

spuneau că episcopul Schubert a transmis informații Vaticanului. Tribunalul Militar București dând dovadă de «mărinimie socialistă», i-a comutat pedeapsa în muncă silnică pe viață.

După această condamnare, episcopul I. Schubert a fost anchetat și torturat pentru a dezvălui colaboratorii săi, însă n-au scos de la dânsul nici un cuvânt. Securitatea l-a trimis legat în lanțuri la Sighet în 17 decembrie 1951. De aici, după grele suferințe, a fost transferat la Penitenciarul Oradea pentru noi anchete, apoi a fost trimis din nou la București pentru un an, iar de aici, readus la Oradea. Izbucnind revolta în Ungaria, deținuții au fost mutați în închisori aflate la distanță de frontiera cu Ungaria, Monseniorul Schubert fiind transferat la Aiud. Aici suportă iarăși lovituri, izolare, foame, lipsă de îngrijire medicală.

În primăvara lui 1957 deținuții de la «Zarea», Vasilică Munteanu, Ovidiu Borcea și un preot greco-catolic declanșează greva foamei timp de 23 de zile, lor alăturându-li-se patru mii de deținuți politici, pentru a obține îmbunătățirea condițiilor de trai. Episcopul I. Schubert se solidarizează cu greviștii. Readus la București, a fost și aici model de credință și de jertfa.